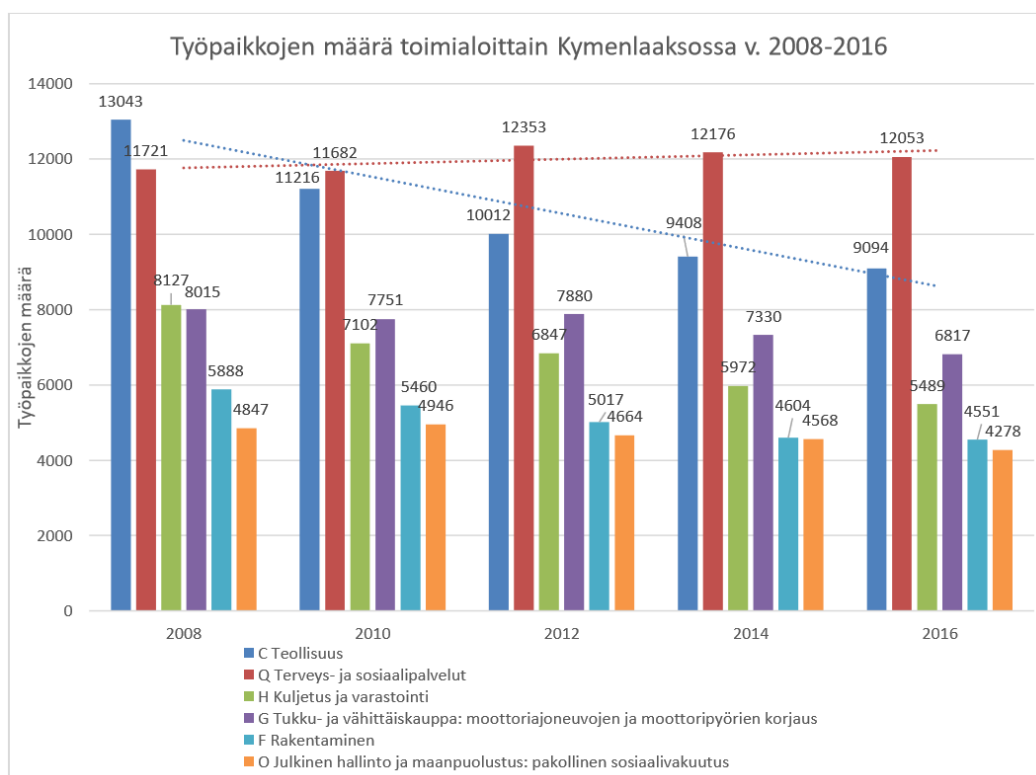

Kuunteleva kumppanuus - huomioita sosiaalialan osaamistarpeista Kymenlaaksossa

Kymenlaaksossa sosiaali- ja terveystyö (sote) ovat toimialoista suurin työllistäjä, vuonna 2016 alalla työskenteli noin 12 000 henkilöä. Toimipaikkojen määrä on pysynyt useita vuosia suunnilleen samana, mutta työntekijämäärä on kasvanut. Alalla tarvitaan lisää työvoimaa, sillä noin 3000 työntekijää on yli 55-vuotiaita, joten eläköityviä on lähivuosina paljon. (Xamk: Data-analytiikkaopiskelijat Hupanen, Junkkari, Lehtonen, Tamminen, [Tiedon julkiset lähteet -projekti](#).)

Kuva. Työpaikkojen määrä toimialoittain Kymenlaaksossa 2006-2018. Lähde Tilastokeskus / Xamk: Data-analytiikkaopiskelijat Hupanen, Junkkari, Lehtonen, Tamminen, 2019, [Tiedon julkiset lähteet -projekti](#).

Etiäinen-hankkeen järjestämässä tulevaisuusverstaassa 28.8.2019 sote-alan edustajat pohtivat kahdessa ryhmässä alan nykytilaa ja tulevaisuutta. Keskeisinä nostoina alaan vaikuttavista trendeistä ovat väestön nopea vanheneminen, nuorten poismuutto alueelta, asiakaskeskeisyyden nousu, henkilökohtaisten palvelujen sekä hyvinvoinnin korostuminen. Älyteknologian arkipäiväistymisen myötä hyvinvointiteknologia ja digitaalisuus lyövät läpi. Nämä tekijät muuttavat työn sisältöä ja vaikuttavat palvelutarjontaan. Esimerkkeinä uusista tehtävänimikkeistä voisivat olla mm. vanhustaitoalentaja, teknocoach tai hybridiohjaaja. Tulevaisuusverstaassa sote-alan ryhmät visioivat alan tulevaisuuden suunniksi *Kuunteleva kumppanuus* ja *Hyvinvoiva Kymenlaakso on ikäosaamisen keskus*.

Etiäinen -hankkeen puitteissa toteutettiin keuhällä ja alkukesällä 2019 lyhyen aikavälin ennakkointiin liittyvä toimialakohtainen haastattelu sosiaalialan toimijoille. Haastatteluun osallistui 16 eri kokoista työnantajaa pienyrityksistä Kymenlaakson ja koko Suomen alueella toimiviin yrityksiin, yhteisöihin ja julkisiin toimijoihin. Haastatellut toimijat tuottavat sekä kotiin vietäviä että asumis- ja avopalveluja eri asiakasryhmille: vanhuksille, kehitysvammaisille, päihde- ja mielenterveyskuntoutujille sekä lapsiperheille.

Yhteistä kaikille työnantajille oli huoli työvoiman saatavuudesta tulevaisuudessa. Kaikissa haastatelluissa työpaikoissa oli työvoiman käyttöaste korkea tai sopiva. Tulevaisuudessa koettiin tarvittavan uutta työvoimaa sekä palvelujen laajentumisen että nykyisten työntekijöiden eläköitymisen takia. Sijaisuuksiin on vaikea saada henkilökuntaa ja hakijamäärät myös vakituisiin työsuhteisiin ovat vähentyneet huomattavasti. Suurin työntekijäryhmä alalla ovat lähihoitajat. Pulaa on sosiaalialan työpaikoilla sairaanhoitajista ja sosiaalityöntekijöistä, sosionomeja koettiin olevan saatavilla hyvin. Nuorten suhtautuminen työhön on muutoksessa, he eivät enää sitoudu työnantajaan samalla tavoin kuin aiemmat sukupolvet, mikä aiheuttaa uusia haasteita työyhteisöissä. Maahanmuuttajat nähdään hyvänä työvoimapotentialina, mutta heidän suomen kielen taitonsa kehittämiseen tulee panostaa lisää.

Epävarmuutta tulevaisuudesta aiheuttaa valtakunnallisen sote-uudistuksen sisältö ja esim. hoitajamitoitus. Alueellisesti Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän Kymsoten tulevat linjaukset palvelujen ostoista, kilpailutuksista sekä sähköisten alustojen käytöstä tuovat omat haasteensa palvelujen tuottajille.

Parhaaksi rekrytointiväyläksi sosiaalialalla koetaan oppilaitokset. Työelämässä oppimisen ja harjoittelun jaksot ovat selkeä reitti opiskelusta työelämään. Jaksot mahdollistavat tulevan työntekijän ja työnantajan kohtaamisen ja toimivat perehdytysaikoina työtehtäviin ja työyhteisöön. Haastatelluissa paikoissa opiskelee lähihoitaja-, sosionomi- ja sairaanhoitajaopiskelijoita. Työpaikat toivovat monenlaista yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Työelämän edustajat tulevat mielellään kertomaan opiskelijoille alan työstä. Erilaisia oppimisprojekteja, kuten toimintapäiviä, viriketoimintaa ja perheille suunnattuja tapahtumia lastenhoitoineen toteutetaan jo nyt, mutta myös uusia avauksia kaivataan. Työpaikat ottavat mielellään vastaan opinnäytetyön tekijöitä niin, että aiheesta sovitaan työelämälähtöisesti. Kehittämishankeyhteistyötä toivotaan lisää nimenomaan tasavertaisina hankekumppaneina.

Sosiaalialalla on paljon täydennyskoulutustarpeita alakohtaisesta osaamisen syventämisestä yleisiin työelämätaitoihin, esimerkkinä digitaidot. Oppilaitoksilta toivottiin selkeämpää koulutustarjontaa ja sen markkinointia suoraan työpaikoille sekä oppilaitosten yhteistä esiintymistä työnantajiin päin.

Toimialakohtaisen haastattelun päätteeksi järjestettiin joulukuun 2019 alussa asiantuntijaraati Ekamin Katariinan kampuksella. Siellä laadittiin yhdessä swot-analyysi alasta. Vahvuuksina nähtiin työpaikkojen ja oppilaitosten hyvä yhteistyö, alalla oleva työn tarjonta monipuolisissa toimintaympäristöissä sekä hyvät täydennyskoulutusmahdollisuudet. Uhkina ja heikkouksina koettiin resurssipula, työajat, palkka ja vetovoimaisuuden puute, huono imago ja työntekijöiden suuri vaihtuvuus sekä oppilaitoksissa lähiopetuksen vähäisyys. Mahdollisuuksina alan kehittämiseen ovat Kymenlaakson ja sote-alan imagon parantaminen, teknologian hyödyntäminen, maahanmuuttajat sekä millenniaalien työelämätoiveiden ymmärtäminen.

Jatkotoimenpideideoita tuli useita kaikissa kolmessa tilanteessa: tulevaisuusverstaassa, haastattelujen yhteydessä ja asiantuntijaraadissa:

- 1) Aloituspaikkoja alalle opiskeluun toivottiin lisää.**
- 2) Oppilaitosten ja työelämän jo hyvän yhteistyön toivottiin tiivistyvän entisestään.**
- 3) Koulutussisältöjä tulee kehittää vastaamaan työelämän tarpeita** (Täydennyskoulutusteemoina tulivat esille lääkehoito, ensiapu, muistisairaahan kohtaaminen, syvempää tietoa kehitysvammaisuudesta, päihde- ja mielenterveydestä, lastensuojelusta, saattohoidosta, digi- ja mobiililaitteiden käyttö, kirjaaminen ja dokumentointi, vuorovaikutustaidot, työyhteisötaidot ja työhyvinvointi, itsemääräämisoikeuden kunnioitus, etiikka, suomen kielen koulutus).
- 4) Työnjohto- ja johtamiskoulutusta tarvitaan.**
- 5) Verkostoitumisfoorumeja,** myös yritysten ja palveluja tuottavien kolmannen sektorin toimijoiden kesken.
- 6) Sosiaalialan vetovoimaisuuden lisäämiseksi kampanjointia, yhteismarkkinointia ja viestintää.**
- 7) Ammattinimikkeitä tulisi uudistaa.**
- 8) Maahanmuuttajapotentialia tulisi hyödyntää paremmin.**

Kaikkia osapuolia kuuntelevalla kumppanuudella Kymenlaaksossa pystytään tuottamaan jatkossakin laadukkaita sosiaalipalveluja ammatillisesti korkeatasoisen työvoiman avulla.

Hilkka Huisko